

*Servizio politiche della pace, solidarietà e associazionismo
Struttura stabile per gli immigrati*

TALIJANSKI/HRVATSKI I SRPSKI

2. DOPUNJENO IZDANJE

VODIČ O PRAVIMA

Strani državljan
i privremeni rad

Gli stranieri, le straniere e il lavoro precario

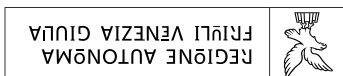
GUIDA PER L'ORIENTAMENTO AI DIRITTI

2^a EDIZIONE AGGIORNATA

ITALIANO/SERBO-CROATO

*Servizio politiche della pace, solidarietà e associazionismo
Struttura stabile per gli immigrati*

Unione Italiana degli Immigrati del Friuli Venezia Giulia

Via Ugo Polonio, 5 - 34125 Trieste

tel +39 040 367800 - fax +39 040 367803

e-mail: immigrati@uilfvjg.it - codice fiscale 90085500321

Finito di stampare nel mese di marzo 2008
presso la Tipografia Pellegrini-Il Cerchio, Udine

Unione Italiana degli Immigrati del Friuli Venezia Giulia

Via Ugo Polonio, 5 - 34125 Trieste

tel +39 040 367800 - fax +39 040 367803

e-mail: immigrati@uilfvjg.it - codice fiscale 90085500321

Finito di stampare nel mese di marzo 2008
presso la Tipografia Pellegrini-Il Cerchio, Udine

STRANI DRŽAVLJANI I PRIVREMENI RAD: VODIČ O PRAVIMA

2. dopunjeno izdanje
talijanski/hrvatski i srpski

Kazalo

Predgovor drugom izdanju	3
Uvod	4
Talijanski propisi o zapošljavanju stranih državljana	10

Nestalan nesamostalan rad

1. Rad s prekidima	14
2. Dijeljenje radnog mjesta ili job-sharing	16
3. Rad putem posrednika	18
4. Vježbenički ugovori	22
5. Prijelazni ugovori	24

Nestalan polusamostalan rad

6. Ugovor o dodjeli učešća za doprinos u obliku rada	28
7. Ugovor po projektu	30

Nestalan povremeni samostalan rad

8. Ugovor o povremenoj suradnji	34
9. Ugovori za obavljanje pomoćnih poslova ili radni kuponi	36

Tekst napisao Michele Berti (Un.It.I. Furlanije Julijske krajine)
Prevela Daniela Uravić

Zahvale

Un.It.I. Furlanije Julijske krajine zahvaljuje osoblju Ureda za useljenike pri Policijskoj upravi u Trstu i Ureda za zapošljavanje Provincije Trst na dragocjenim napomenama i informacijama u pripremi drugog izdanja.

Podaci iz teksta važeći na dan 25. veljače 2008

Predgovor drugom izdanju

Izmjene politike rada uvedene nakon usvajanja u Parlamentu zakona br. 247 od 24. prosinca 2007., pod naslovom “*Odredbe za provedbu Protokola od 23. srpnja 2007. o mirovinskom osiguranju, radu i konkurentnosti radi poticanja ravnopravnosti i održivog razvoja, te dopunske odredbe o radu i mirovinskom osiguranju*” potaknule su nas na izradu drugog dopunjenog izdanja ovog Vodiča kako bismo pružili korisne informacije i pojašnjenja o najznačajnijim novinama, poput ukidanja povremenog rada ili rada po pozivu. Un.It.I. Furlanije-Juljske krajine je međutim namjeravao izraditi i dopunjenije izdanje, naročito s obzirom na nacrt zakona “Amato-Ferrero” kojim je Vladi povjereno donošenje izmjena i dopuna tzv. Zakona “Bossi-Fini” i uvedene značajne novine na području zakonskog uređenja zapošljavanja stranih državljana. Međutim, preuranjeno raspuštanje 15. saziva Parlamenta je do daljnjeg odgodilo provedbu te reforme.

Ipak, čini se da je prvo izdanje ovog Vodiča polučilo neke značajne rezultate, budući da je vodič vrlo dobro prihvaćen među stranim državljanima koji borave u Furlaniji Juljskoj krajini kao sredstvo koje pomaže pri snalaženju na tržištu rada, a preveden je na najzastupljenije jezike. Vodič je također istaknuo bitnu proturječnost u talijanskom zakonodavstvu: naime, radi se o sustavu koji u sve većoj mjeri – opravdano – vodi računa o raznim oblicima diskriminacije, nastojeći suzbiti iste, ali koji stranim državljanima, isključivo zbog njihovog statusa državljana zemalja koje nisu članice Europske unije, činjenično onemogućuje pristup drugim oblicima ugovora o radu, koji su uvedeni upravo da bi zadovoljili sve različite potrebe talijanskog tržišta rada. Upravo ta proturječnost, koja nikako nije jedina u zakonodavstvu o imigrantima, ali – kako je lako pretpostaviti – neće biti razrješena u skorij budućnosti, ukazuje na to koliko je još rada potrebno na političkom planu kako bi se uklonili razni oblici diskriminacije.

Možda će upravo svijest o tome dati nam povod za izradu trećeg izdanja ovog Vodiča u kojem ćemo govoriti o uspješnom prevladavanju te proturječnosti.

Upravni odbor
Un.It.I. Furlanije Juljske krajine

Uvod

Veliki broj ugovornih oblika koji postoje na talijanskom tržištu rada, od kojih su mnogi uvedeni tzv. Zakonom "Biagi" (10. rujna 2003., broj 276. i kasnije izmjene i dopune), može imati negativne posljedice po život stranih državljana koji borave ili bi htjeli boraviti u Italiji. Naime, dok postojanje tih različitih ugovornih oblika omogućuje poslodavcima značajne uštede na troškovima zapošljavanja, zaposlenici/zaposlenice žive i rade u uvjetima sve veće nesigurnosti, što naravno proizlazi iz prirode ugovora. Štoviše, talijanski radnici sve češće odbijaju takve "nezgodne" ugovorne oblike upravo zbog te neizvjesnosti, tako da se takvi ugovori sve učestalije nude stranim državljanima.

Međutim, dok talijanski državljanin/državljanica zaposlen na osnovi takvog ugovora može očekivati smanjenje dohotka i stupnja socijalne zaštite (*welfare*), strani državljanin koji se nalazi u istoj situaciji je ugroženiji jer ga takve okolnosti mogu primorati na mijenjanje planova ili čak na odustajanje od namjere preseljenja u Italiju, što može imati teške posljedice po dohodovni i društveni status osobe.

Talijanski zakon o stranim državljanima, poznat pod nazivom Zakon "Bossi-Fini" (br. 286 od 25. srpnja 1998., izmijenjen i dopunjen Zakonom br. 189 od 30. srpnja 2002. i sljedećim izmjenama i dopunama) uređuje i time dopušta zapošljavanje (uključujući i sezonsko) i samostalan rad. Međutim, kako bi zahtjevi za ulaz i boravak u Italiju zbog zapošljavanja bili potpuni, strani državljani su sukladno zakonu dužni pružiti dokaze o raspoloživom dohotku koji mora biti jednak ili veći od iznosa godišnje nacionalne mirovine (koji se osigurava redovitim zaposlenjem s radnim vremenom od najmanje 20 sati tjedno, prema najnižoj plaći utvrđenoj kolektivnim ugovorom). Osim toga, ukoliko traži dozvolu ulaska i boravka u Italiju na osnovi samostalnog rada, strani državljanin mora pružiti dokaz o primanjima koja ne smiju biti manja od onih koja omogućuju oslobađanje od plaćanja doplate za zdravstvene usluge. Stoga svi takvi "nesigurni" ugovori koji zaposleniku/zaposlenici ne jamče minimalni dohodak mogu ne biti dovoljni za strane državljane ukoliko predstavljaju njihov jedini izvor primanja.

Najzad, mogućnost uživanja nekih temeljnih ljudskih prava (što uključuje i strane državljane), primjerice prava na zdravstveno osiguranje u sklopu nacionalnog sustava za zdravstveno osiguranje, ili prava na smještaj unutar programa društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane, u mnogim slučajevima ovisi o tome je li kandidat zaposlen, bilo u radnom odnosu ili samostalno, prema odredbama

zakona o stranim državljanima. Ako se tome pridoda i činjenica da zbog jezičnih i kulturalnih razloga, te poteškoća u sporazumijevanju s talijanskom administracijom, strani državljani često nisu dobro upoznati sa zakonom koji uređuje njihov ulazak i boravak u Italiji, očito je da se mogu naći u nezavidnoj situaciji ukoliko im se ponudi "privremen" ugovor. Međutim, takve pojave uopće nisu rijetke.

Iz navedenih razloga, ovaj vodič je namijenjen stranim državljanima koji su već zaposleni ili žele naći posao, a cilj mu je pružiti potrebne informacije radi boljeg upoznavanja Zakona "Bossi-Fini", s nadom da će to pomoći stranim državljanima u lakšem snalaženju na tržištu rada i boljem poštivanju odredaba tog zakona. Ovaj vodič, međutim, nije stručni pravni traktat o pravima i obvezama zaposlenika nakon zapošljavanja. Osim toga, u ovom području gdje definicije nikad nisu potpuno jednoznačne i jedinstvene, ovaj vodič će se ipak poslužiti nekim kriterijima za razgraničenje određenih kategorija kako bi čitateljima pružio korisne informacije za bolje upoznavanje ove složene teme. Vodič stoga iznosi analizu najuobičajenijih oblika takvih "nesigurnih" ugovora o radu i dijeli ih na one koji uređuju radni odnos između radnika i poslodavca i one koji pripadaju samostalnom ili "polusamostalnom" radu (stalni suradnici iz ugovora o djelu). Za svaki oblik ugovora slijedi kratak opis istoga, te se razmatra vjerojatnost da strani državljani – **isključivo na temelju svakog od niže opisanih ugovora** – uspiju ostvariti sljedeće:

- a. dobiti ulaznu vizu u svrhu zapošljavanja i 1. dozvolu boravka na osnovi zaposlenja;
- b. obnoviti dozvolu boravka za rad;
- c. prenamijeniti boravišnu dozvolu izdanu na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u dozvolu boravka na osnovi zaposlenja;
- d. dobiti boravišnu dozvolu EU-a za boravak na dulje vrijeme;
- e. ostvariti zdravstveno osiguranje u Sustavu zdravstvenog osiguranja;
- f. sudjelovati u natjecajima za dodjelu stanova iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane.

Na kraju, nekoliko upozorenja. Kao prvo, važno je upamtiti da se šest ovdje razmotrenih zahtjeva po osnovi svakog opisanog ugovora ne odnose na ulazne vize i boravišne dozvole koje se izdaju za sezonski rad ili za zapošljavanje u posebnim okolnostima, to jest ne odnose se na ono što nije obuhvaćeno godišnjim kvotama koje se utvrđuju posebnim odredbama. Razlog tome je što se takvi zahtjevi predaju u manjem broju, a osim toga te vrste ulaznih viza i boravišnih dozvola, osim u rijetkim slučajevima, ne

omogućuju stranim državljanima planiranje cjeloživotnog boravka u stranoj zemlji.

Također valja naglasiti da Ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo društvene solidarnosti, koja su izravno nadležna za useljeničku politiku, nisu još u potpunosti i precizno uredila područje privremenog rada. Zbog toga su i nakon objavljivanja ovog vodiča moguće značajne izmjene važećih zakona, što bi moglo utjecati na navode iz ovog teksta. Stoga pozivamo čitatelje da potraže najsvježije informacije iz najdostupnijih izvora, a to su web stranice Talijanskog radničkog saveza (UIL) <http://www.uil.it>, gdje se nalazi arhiv zakona i propisa koji se povremeno ažurira. Osim toga, područni uredi Ministarstva unutrašnjih poslova (Policijske uprave i, gdje postoje, Uredi za useljenike pri Prefekturama-Teritorijalni vladini uredi) i uredi Regija i Provincija nadležni za pitanja rada možda neće dati iste odgovore na upite glede privremenog rada, jer je to područje koje još nije potpuno uređeno zakonom.

Najzad, valja naglasiti da talijansko pravosuđe ne smatra da je nedovoljan приход prepreka ostvarenju prava stranih državljana na ostanak u Italiji. Naime, u posljednjih nekoliko godina donesene su brojne presude u raznim sporovima kojima je Policijskim upravama naloženo izdavanje ili obnavljanje boravišnih dozvola i u slučajevima kada su zahtjevi isprve odbijeni stoga što strani državljani nisu mogli ostvariti zakonom predviđen minimalni dohodak.

Talijanski propisi o zapošljavanju stranih državljana

Zakon “Bossi-Fini” razlikuje sljedeće oblike zapošljavanja:

- a) rad *u radnom odnosu* (također sezonski) i
- b) *samostalan* rad.

Zakon br. 286 definira rad *u radnom odnosu* kao djelatnost koja posjeduje sljedeća obilježja:

- odvija se u organizacijskoj, hijerarhijskoj i disciplinskoj podređenosti poslodavcu;
- zaposlenik stavlja na raspolaganje vlastiti rad unutar vremena, prostora i prema uputama koje određuje poslodavac;
- pri radu se upotrebljavaju sredstva i materijali koje poslodavac stavlja na raspolaganje.

Rad u radnom odnosu je u Italiji određen isključivo raznim ugovorima o radu koji važe za sve zaposlenike u raznim gospodarskim granama (teškoj industriji, tekstilnoj industriji, poljoprivredi, građevinarstvu, itd.), takozvanim Nacionalnim kolektivnim ugovorima, koji podrazumijevaju gore opisane karakteristike.

Isti Zakon br. 286 definira *samostalan* rad kao sve ostale oblike rada koji ne posjeduju opisana obilježja, te nalaže da strani državljanin može ući u Italiju samo na temelju takvog zaposlenja koje nije privremeno. Iz toga proizlazi da se samostalnim radom smatra:

- poduzetnička djelatnost (kao pravna osoba–društvo, ili fizička osoba-obrt);
- slobodno zanimanje;
- ugovori o polusamostalnom radu ili ugovori kojima je predviđeno pružanje usluga u obliku koji se može podvesti pod definiciju polusamostalnog rada (suradnje iz ugovora o djelu);
- ugovori koji predviđaju povremeni rad.

Talijansko tržište rada također razlikuje između sljedećeg:

- a) *stalnog* ili *zajamčenog* zaposlenja
- b) *privremenog* zaposlenja.

Stalnim ili *zajamčenim* zaposlenjem smatra se rad u radnom odnosu, pri čemu se zaposleniku jamče radni odnos na neodređeno vrijeme ili na unaprijed određeno ali dovoljno dugo razdoblje, te minimalan dohodak. Najčešći pojavni oblik stalnog i zajamčenog zaposlenja je upravo ugovor o radu koji može biti na neodređeno ili određeno vrijeme (tj. na određeni

vremenski rok), s punim radnim vremenom, *full-time* (pri čemu je radno vrijeme istovjetno normalnoj radnoj satnici utvrđenoj kolektivnim ugovorom) ili *part-time* (u kojem je slučaju radna satnica kraća od one predviđene kolektivnim ugovorom).

S druge strane, *privremenim* radom smatraju se oni ugovori o radu, te ugovori o djelu ili povremenom radu koji po svojoj prirodi radnicima ne jamče dovoljno dugo trajanje radnog odnosa i minimalan dohodak.

Predmet ovog vodiča su dakle privremeni oblici zapošljavanja, bilo da se radi o uspostavljanju radnog odnosa ili o samostalnom, povremenom ili polusamostalnom radu.

1. Rad s prekidima

Rad s prekidima je poseban ugovor o radu na određeno ili neodređeno vrijeme na temelju kojega poslodavac poziva djelatnika/djelatnicu samo u određenim razdobljima, primjerice kada to zahtjeva obujam posla, te je potrebno više radnika. Radi se o sljedećim slučajevima: a) tijekom vikenda; b) tijekom praznika; c) u vrijeme školskih praznika; d) drugi slučajevi, što uključuje i pružanje posebnih usluga u trajanju ne više od tri dana. Radnici su plaćeni prema broju odrađenih dana, ali ne mogu uvijek unaprijed znati koliko će to dana biti, niti kolika će im biti primanja; osim toga, poslodavac nema uvijek obvezu zajamčiti djelatniku ili djelatnici minimalan broj radnih dana. Sukladno zakonu br. 247 od 24. prosinca 2007., takav se ugovor može zaključiti jedino ukoliko je predviđen u kolektivnim nacionalnim ugovorima između najreprezentativnijih organizacija radnika i poslodavaca na nacionalnoj razini. Osim toga, kolektivnom ugovorom će se odrediti maksimalan rok trajanja takvog radnog odnosa i isplata naknade za raspoloživost koju će poslodavac isplatiti radniku u slučaju da ovaj ostane na raspolaganju u očekivanju poziva.

N.B. Do puštanja u tiskanje nije poznato je li ovaj ugovor uveden u bilo koji nadležan nacionalni ugovor.

a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize radi stupanja u radni odnos i prve boravišne dozvole na osnovi radnog odnosa: NEPROVJERENA* (nema posebnih odredaba koje uređuju ovakve vrste ugovora).

b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi zaposlenja: OVISI* (naknada za raspoloživost i plaća za odrađene dane koje je poslodavac dužan isplatiti stranom državljaninu mora doseći barem visinu godišnje nacionalne mirovine, tj. € 5.142, 67 u 2008. g.).

c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi zaposlenja: OVISI* (potrebno je zadovoljiti kriterij opisan u točki b.).

d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajn boravak: OVISI* (potrebno je ispuniti uvjet iz točke b.).

e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja: OVISI* (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu na osnovi radnog odnosa; kriterij je zadovoljen ukoliko je ispunjen uvjet iz točke b.).

f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljanke: NEPROVJERENA* (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu izdanu na osnovi zaposlenja važeću najmanje dvije

godine; uvjet će biti zadovoljen ukoliko nacionalnim ugovorom bude moguće predvidjeti neograničeno trajanje takvih ugovora, ukoliko strani državljanin dobije takav ugovor i ukoliko je ispunjen uvjet iz točke b.).

2. Dijeljenje radnog mjesta ili job-sharing

Takozvani *job-sharing* je poseban oblik ugovora o radu na određeno ili neodređeno vrijeme na temelju kojega dva zaposlenika/zaposlenice popunjavaju jedno radno mjesto. Dva zaposlenika međusobno dogovore broj sati koji će svaki odraditi tjedno (a to mogu sporazumno promijeniti u svakom trenutku) i to priopćavaju poslodavcu, ali zajedno su dužni poslodavcu zajamčiti punu satnicu. Ukoliko jedan od dva zaposlenika uruči ili dobije otkaz, ugovor o radu se otkazuje, osim ako preostali zaposlenik pokaže spremnost nastaviti raditi sam, bilo part-time ili s punim radnim vremenom.

- a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize radi stupanja u radni odnos i prve boravišne dozvole na osnovi radnog odnosa: NEPROVJERENA* (nema posebnih odredaba koje uređuju ovakve vrste ugovora, niti je poznato jesu li neki strani državljani tražili ulaznu vizu na temelju takvog ugovora).
- b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi zaposlenja: OVISI* (strani državljanin mora imati zajamčenu radnu satnicu od najmanje 20 sati tjedno koja će mu osigurati primanja istovjetna ili veća od iznosa nacionalne mirovine, tj. € 5.142,67 u 2008. g.).
- c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi zaposlenja: OVISI* (potrebno je zadovoljiti kriterij opisan u točki b.).
- d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak: OVISI* (potrebno je ispuniti uvjet iz točke b.).
- e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja: OVISI* (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu na osnovi radnog odnosa; kriterij je zadovoljen ukoliko je ispunjen uvjet iz točke b.).
- f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane: OVISI* (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu izdanu na osnovi zaposlenja važeću najmanje dvije godine; kriterij je zadovoljen ukoliko je ugovor zaključen na neodređeno vrijeme i ukoliko je ispunjen uvjet iz točke d.).

3. Rad putem posrednika

Rad putem posrednika je poseban oblik ugovora o radu između poslodavca (agencije za zapošljavanje ili posrednika) i radnika, pri čemu posrednik upućuje radnika na rad kod drugog korisnika koji zaključuje komercijalni ugovor s posrednikom. Obično korisnik od posrednika traži dodatne kadrove kad se za to pojavi potreba zbog većeg obima rada, a ne želi izravno zapošljavati nove radnike. Ugovor između radnika i posrednika može biti na određeno ili na neodređeno vrijeme (ostaje na snazi i nakon isteka ugovora između posrednika i korisnika, u očekivanju da posrednik uputi radnika na novo radno mjesto). U slučaju da je ugovor zaključen na neodređeno vrijeme, posrednik isplaćuje radniku naknadu za raspoloživost tijekom razdoblja u kojem radnik ostaje na raspolaganju čekajući da ga se uputi novom korisniku.

a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize radi stupanja u radni odnos i prve boravišne dozvole na osnovi radnog odnosa:* **NEPROVJERENA** (nema posebnih odredaba koje uređuju ovakve vrste ugovora. U slučaju profesionalnih bolničara/medicinskih sestara koji se upućuju u javne i privatne zdravstvene ustanove i koji ionako dobivaju ulaznu vizu za rad izvan utvrđenih kvota, posrednik može tražiti tražiti izdavanje suglasnosti za zapošljavanje samo nakon predočenja primjerka ugovora zaključenog s korisnikom).

b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi zaposlenja:* **OVISI** (posrednik mora stranom državljaninu, bilo temeljem redovne plaće ili naknade za raspoloživost, osigurati primanja istovjetna ili veća od iznosa nacionalne mirovine, tj. € 5.142,67 u 2008. g.).

c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi zaposlenja:* **OVISI** (potrebno je zadovoljiti kriterij opisan u točki b.).

d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak:* **OVISI** (potrebno je ispuniti uvjet iz točke b.).

e. *Vjerojatnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja:* **OVISI** (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu na osnovi radnog odnosa; kriterij je zadovoljen ukoliko je ispunjen uvjet iz točke b.).

f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljanke:* **OVISI** (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu izdanu na osnovi zaposlenja važeću najmanje dvije godine; kriterij je zadovoljen ukoliko je zaključen ugovor na neodređeno vrijeme i ukoliko ispunjen uvjet iz točke d.).

4. Vježbenički ugovori

Postoje tri različita oblika ugovora o *vježbeništvu* koji se zaključuju između poslodavca i kandidata (vježbenika) pod uvjetom da je starosna dob potonjega između 15 navršenih i 29 nenavršenih godina (ovisno o vrsti ugovora). Ugovor o vježbeništvu je tzv. ugovor s mješovitom osnovom, tj. predmet razmjene između poslodavca i vježbenika nije samo rad, već i usavršavanje koje se poslodavac obvezuje omogućiti vježbeniku. Vježbenik, naime, tijekom svojeg radnog tjedna odraduje određeni broj radnih sati i sati praktičnog i teorijskog usavršavanja. Vježbenik prima plaću za sve sate, iako mu poslodavac ima pravo odrediti plaću koja je za dva platna razreda niža od one koja bi bila primjerena za radno mjesto koje vježbenik zauzima. Doprinosi koje poslodavac snosi su manji nego da se radi o redovnom radnom odnosu, što poslodavcu omogućuje značajne uštede. Po isteku razdoblja vježbenišтва (koje može različito trajati, ovisno o vrsti ugovora, no ne više od 6 godina), takav se odnos pretvara u redovan radni odnos na neodređeno vrijeme, osim ako poslodavac ne odluči raskinuti ugovor.

- a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize radi stupanja u radni odnos i prve boravišne dozvole na osnovi radnog odnosa: NEPROVJERENA* (nema posebnih odredaba koje uređuju ovakve vrste ugovora, niti je poznato jesu li neki strani državljani tražili ulaznu vizu na temelju takvog ugovora).
- b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi zaposlenja: DA.*
- c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi zaposlenja: DA.*
- d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak: DA.*
- e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja: DA.*
- f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane: NE* (vježbenik / vježbenica koji je strani državljanin ne može steći boravišnu dozvolu na osnovi zaposlenja važeću najmanje dvije godine budući da vježbeništvo ima ograničeno trajanje).

5. Prijelazni ugovori

Prijelaznim ugovorom smatra se poseban oblik ugovora o radu na određeno vrijeme kojemu je svrha pomoći određenim kategorijama osoba pri ulasku ili povratku na tržište rada i to putem individualno osmišljenog "projekta" prilagodbe kvalifikacija radnika određenom radnom okruženju. To je namijenjeno sljedećim kategorijama osoba: a) osobama od 18 do 29 godina; b) dugotrajno nezaposlenim osobama u dobi od 29 do 32 godine; c) nezaposlenim radnicima starijima od 50 godina; d) radnicima koji se vraćaju na tržište rada nakon 2 godine odsutnosti; e) ženama bilo koje dobi koje borave u područjima Italije gdje je stopa zaposlenosti žena najmanje 20% niža od stope zaposlenosti muškaraca, ili gdje je nezaposlenost žena 10% viša od nezaposlenosti muškaraca; f) osobama s teškim tjelesnim, mentalnim ili psihičkim invaliditetom. Poslodavac ima pravo radniku/radnici odrediti plaću koja je za dva platna razreda niža od one koja bi bila primjerena za radno mjesto koje potonji zauzima, te stoga može ostvariti značajne uštede. Takav ugovor ne smije trajati kraće od 9 i dulje od 18 mjeseci (u posebnim slučajevima 36 mjeseci) i nije obnovljiv.

- a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize radi stupanja u radni odnos i prve boravišne dozvole na osnovi radnog odnosa: **NEPROVJERENA*** (nema posebnih odredaba koje uređuju ovakve vrste ugovora, niti je poznato jesu li neki strani državljani tražili ulaznu vizu na temelju takvog ugovora).
- b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi zaposlenja: **DA**.*
- c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi zaposlenja: **DA**.*
- d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak: **DA**.*
- e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja: **DA**.*
- f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane: **NE*** (strani državljani ne može steći boravišnu dozvolu na osnovi zaposlenja važeću najmanje dvije godine budući da takav ugovor ima ograničeno trajanje).

6. Ugovor o dodjeli učešća za doprinos u obliku rada

Ugovor o *dodjeli učešća za doprinos u obliku rada* je oblik polusamostalnog rada na određeno ili neodređeno vrijeme. Temeljem ovog ugovora poduzetnik dodjeljuje radniku / radnici određeno učešće u dobiti poduzeća, ili iz jednog ili više poslova, u zamjenu za njegov radni doprinos. Posloprimac obavlja svoj rad u uvjetima ograničene samostalnosti i bez ikakvog jamstva da će ostvariti zaradu: ako poduzetnik ne ostvari dobit, zaposlenik neće primiti dohodak. Osim ako ugovor predviđa drugačije, posloprimac sudjeluje u gubicima u istoj mjeri u kojoj sudjeluje u dobiti. S praktičnog stajališta, posloprimac djeluje u uvjetima polusamostalnog rada. Ugovor osim toga obvezuje poslodavca na uplaćivanje doprinosa u korist posloprimca, ali u manjoj mjeri od one predviđene ugovorom o radnom odnosu.

- a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize radi samostalnog rada i prve boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada*: **OVISI** (poduzetnik mora stranom državljaninu zajamčiti takva godišnja primanja koja će mu omogućiti izuzeće od plaćanja zdravstvenog doplatka, što je 2006. g. iznosilo najmanje € 8.263,31* za 2008. godinu).
- b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada*: **OVISI** (poduzetnik mora stranom državljaninu osigurati primanja istovjetna ili veća od iznosa nacionalne mirovine, tj. € 5.142,67 za 2008. g.).
- c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada*: **OVISI** (potrebno je zadovoljiti uvjet iz točke a.**).
- d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak*: **OVISI** (potrebno je ispuniti uvjet iz točke b.).
- e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja*: **OVISI** (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada; kriterij je zadovoljen ukoliko je ispunjen uvjet iz točke a.*).
- f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske*

---

* Ministarstvo vanjskih poslova Republike Italije utvrdilo je iznos od € 8.400,00, iz nepoznatih razloga.

** Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Italije utvrdilo je iznos od € 8.500,00, iz nepoznatih razloga.

*državljan*e: **OVISI** (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu izdanu na osnovi samostalnog rada važeću najmanje dvije godine; kriterij je zadovoljen ukoliko je ispunjen uvjet iz točke a. *).

---

* Ministarstvo vanjskih poslova Republike Italije utvrdilo je iznos od € 8.400,00, iz nepoznatih razloga.

7. Ugovor po projektu

Ugovor o *suradnji po projektu* je ugovor o trajnijoj i koordiniranoj suradnji radi ostvarenja određenog projekta (ili jedne faze istoga). Radi se dakle o polusamostalnom radu na određeno vrijeme čije je predoređeno trajanje jednako trajanju projekta. Ugovorne strane su naručitelj (poslodavac) i izvođač (djelatnik/djelatnica) koji dobiva zadatak da obavi određene poslove. To podrazumijeva da izvođač usklađuje (koordinira) svoj rad s poslovanjem naručitelja, budući da je to ključno za ostvarenje projekta (ili jedne njegove faze), što podrazumijeva određeni vremenski kontinuitet. Izvođač samostalno organizira poduzimanje poslova i nije plaćen po satu, ne raspolaze vlastitom organizacijom, niti se nalazi u uvjetima subordinacije. Poslodavac je također sukladno ugovoru obvezan plaćati doprinose za izvođača, no u manjoj mjeri nego što je to predviđeno kod redovnog radnog odnosa.

- a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize radi samostalnog rada i prve boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada:* **NEPROVJERENA** (poslodavac je dužan stranom državljaninu/posloprimcu osigurati godišnji dohodak u iznosu ne manjem od onoga koji omogućuje oslobođenje od participacije u zdravstvenom osiguranju, tj. € 8.263,31* za 2008. g. Međutim, budući da ova vrsta ugovora nije navedena u Odredbi o kotama za 2007. među onima koji omogućavaju samostalan rad, moguće je da neke talijanske policijske uprave i diplomatska i konzularna predstavništva odbiju izdati privremeno odobrenje za ulazak i ulaznu vizu stranim državljanima koji namjeravaju raditi u Italiji na temelju ovakvog ugovora).
- b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada:* **OVISI** (naručitelj mora stranom državljaninu osigurati primanja istovjetna ili veća od iznosa nacionalne mirovine, tj. € 5.142,67 za 2008. g.).
- c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada:* **OVISI** (poslodavac je dužan stranom državljaninu/posloprimcu osigurati godišnji dohodak u iznosu ne manjem od onoga koji omogućuje

---

* Ministarstvo vanjskih poslova Republike Italije utvrdilo je iznos od € 8.400,00, iz nepoznatih razloga.

oslobođenje od participacije u zdravstvenom osiguranju, tj. € 8.263,31** za 2008. g.).

d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak: OVISI* (potrebno je zadovoljiti uvjet iz točke b.).

e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja: NEPROVJERENA* (strani državljanin mora posjedovati boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada, a taj je uvjet ispunjen ako mu je ulazna viza izdana na osnovi samostalnog rada).

f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane: NE* (strani državljanin ne može posjedovati boravišnu dozvolu izdanu na osnovi samostalnog rada važeću najmanje dvije godine jer je ugovor na određeno vrijeme).

** Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Italije utvrdilo je iznos od € 8.500,00, iz nepoznatih razloga.

8. Ugovor o povremenoj suradnji

Ugovor o *povremenoj suradnji* je oblik ugovora o djelu koji se ostvaruje povremeno i traje određeno vrijeme. Ugovorne strane su naručitelj (poslodavac) i posloprimac (radnik/radnica) koji se obvezuje da će obaviti određeni posao. To, međutim, ne podrazumijeva kontinuitet, jer se radi o periodičnoj potrebi naručitelja, te ugovor stoga ne može trajati više od 30 dana u jednoj solarnoj godini, niti omogućiti zaradu veću od € 5.000,00 u istoj solarnoj godini. Posloprimac obavlja posao samostalno si organizirajući rad (ne podliježe subordinaciji), a jedina mu je obveza završiti posao unutar roka utvrđenog s naručiteljem. Nakon isteka ugovora o djelu, naručitelj i izvođač ne smiju zaključiti ugovor iste vrste unutar iste solarne godine.

a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize na osnovi samostalnog rada i prve boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada: NE* (zakon određuje da u svrhu ulaska u Italiju samostalan rad ne smije biti povremen).

b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada: NE* (zakon određuje da povremeni samostalan rad po sebi nije dovoljan za boravak u Italiji).

c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada: NE* (vidi točku b.).

d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak: NE* (strani državljanin ne može samo na osnovi ovog ugovora dobiti boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada).

e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja: NE* (vidi točku d.).

f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane: NE* (vidi točku d.).

9. Ugovori za obavljanje pomoćnih poslova ili radni kuponi

Obavljanje pomoćnih poslova ili rad za kupone temelji se na povremenim ugovorima o djelu na određeno vrijeme. Takve poslove obavljaju osobe kojima prijeti socijalna isključenost, koje još nisu ušle na tržište rada, ili pak kojima prijeti isključenje iz istoga. Ugovorne strane su korisnik (poslodavac) i izvođač (radnik / radnica) koji mora pripadati jednoj od sljedećih skupina: a) nezaposleni više od godinu dana; b) kućanice, studenti i umirovljenici; c) osobe s invaliditetom i štićenici centara za rehabilitaciju; d) strani državljani s važećim boravišnim dokumentima u razdoblju šest mjeseci nakon gubitka radnog mjesta. Poslovi mogu biti sljedeći: manji izvanredni kućanski poslovi, uključujući čuvanje djece i brigu o starijim, bolesnim ili invalidnim osobama; rad kao zamjena u privatnim školama; manji poslovi održavanja vrtova, čišćenja i održavanja zgrada i spomenika; rad na organizaciji društvenih, sportskih, kulturnih ili dobrotvornih priredaba; suradnja s javnim ustanovama ili volonterskim udruženjima radi bavljenja humanitarnim radom. Osobe zainteresirane za obavljanje ovakvih poslova moraju se javiti zavodima ili agencijama za zapošljavanje. Nakon obavljenog posla, korisnici izdaju izvođačima jedan ili više platnih bonova čija nominalna vrijednost iznosi € 7,50. Po predaji platnih bonova jednoj od ustanova ili poduzeća kojima je Ministarstvo rada i socijalne skrbi dodijelilo koncesiju za obavljanje te vrste poslova, izvođač dobiva € 5,80 za svaki bon. Koncesionar uplaćuje u korist izvođača doprinos za mirovinsko osiguranje i za zaštitu na radu u ukupnom iznosu od € 1,50 po bonu.

N.B. Ministarstvo rada i socijalne skrbi još nije izdalo provedbenu uredbu za takav oblik rada.

a. *Vjerojatnost dobivanja ulazne vize na osnovi samostalnog rada i prve boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada:* **NE** (zakon određuje da u svrhu ulaska u Italiju samostalan rad ne smije biti povremen).

b. *Mogućnost obnove boravišne dozvole na osnovi samostalnog rada:* **NE** (zakon određuje da povremeni samostalan rad po sebi nije dovoljan za boravak u Italiji).

c. *Mogućnost prenamjene boravišne dozvole izdane na drugoj zakonom predviđenoj osnovi u boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada:* **NE** (vidi točku b.).

d. *Mogućnost dobivanja Europske boravišne dozvole za dugotrajan boravak:* **NE** (strani državljani ne može samo na osnovi ovog ugovora dobiti boravišnu dozvolu na osnovi samostalnog rada).

e. *Mogućnost ostvarenja zdravstvenog osiguranja: NE* (vidi točku d.).

f. *Mogućnost sudjelovanja u natječajima za dodjelu stana iz društveno poticane stanogradnje pod istim uvjetima koji vrijede za talijanske državljane: NE* (vidi točku d.).